P9_TA(2021)0055

# Ruanda, Paulo Rusesabaginos atvejis

## 2021 m. vasario 11 d. Europos Parlamento rezoliucija „Ruanda, Paulo Rusesabaginos atvejis“ (2021/2543(RSP))

(2021/C 465/14)

*Europos Parlamentas,*

— atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Ruandos,

— atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją,

— atsižvelgdamas į Afrikos žmogaus ir tautų teisių chartiją,

— atsižvelgdamas į Teisės į teisingą bylos nagrinėjimą ir teisinę pagalbą Afrikoje užtikrinimo principus ir gaires,

— atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų konvenciją prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą,

— atsižvelgdamas į Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą, kurį Ruanda ratifikavo 1975 m.,

— atsižvelgdamas į 2015 m. persvarstytas Jungtinių Tautų standartines minimalias elgesio su kaliniais taisykles (Nelsono Mandelos taisykles),

— atsižvelgdamas į Kampalos deklaraciją dėl kalėjimo sąlygų Afrikoje,

— atsižvelgdamas į JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuro 2020 m. rugsėjo 30 d. laiškus Ruandos ir Jungtinių Arabų Emyratų (JAE) vyriausybėms dėl specialiojo pranešėjo kankinimo ir kitokio žiauraus, nežmoniško arba žeminančio elgesio ar baudimo klausimais, darbo grupės savavališko sulaikymo klausimais, darbo grupės prievartinio ar nesavanoriško dingimo klausimais ir specialiojo pranešėjo žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių skatinimo ir apsaugos kovojant su terorizmu klausimais įgaliojimų,

— atsižvelgdamas į Kotonu susitarimą,

— atsižvelgdamas į JT Žmogaus teisių taryboje Ženevoje 2021 m. sausio 25 d. paskelbto Ruandos visuotinio periodinio vertinimo rezultatus,

— atsižvelgdamas į 2020–2024 m. ES veiksmų planą žmogaus teisių ir demokratijos srityje,

— atsižvelgdamas į 1963 m. Vienos konvenciją dėl konsulinių santykių,

— atsižvelgdamas į organizacijos „Human Rights Watch“ 2020 m. rugsėjo 10 d. pareiškimą „Ruanda: priverstinis P. Rusesabaginos dingimas“,

— atsižvelgdamas į organizacijos „Human Rights Watch“ 2021 m. vasario 1 d. pareiškimą „JT: šalių kritika dėl žmogaus teisių padėties Ruandoje“,

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 144 straipsnio 5 dalį ir 132 straipsnio 4 dalį,

A. kadangi po 1994 m. genocido priimti griežti Ruandos įstatymai, reglamentuojantys žiniasklaidos veiklą, ir toliau daro neigiamą poveikį saviraiškos laisvei vadovaujant Prezidentui Paului Kagame; kadangi vyriausybė suima, laiko sulaikytus ir traukia atsakomybėn kritikus ir vyriausybės oponentus rengiant politiškai motyvuotus teismo procesus Ruandoje ir ne kartą yra grasinusi kitiems už šalies ribų esantiems asmenims, o kai kurie jų buvo fiziškai užpulti ir net nužudyti;

**2021 m. vasario 11 d., ketvirtadienis**

B. kadangi Ruanda pagal Pasaulinį laisvės vertinimą yra surinkusi 22 taškus iš 100 ([1]) ir vertinama kaip „laisvės neužtikrinanti“ šalis; kadangi Ruandos taikomos tarpvalstybinio masto represijos yra itin plačios taktikos, taikinių ir geografinės aprėpties aspektais ir apima skaitmenines grėsmes, išpuolius naudojant šnipinėjimo programas, šeimos narių bauginimą ir priekabiavimą prie jų, judumo kontrolę, perdavimą ir nužudymus; kadangi nuo 2014 m. vyriausybė surengė fizinius išpuolius prieš ruandiečius mažiausiai septyniose šalyse;

C. kadangi tutsių genocidas Ruandoje, kurio metu gyvybes prarado 800 000–1 000 000 žmonių, žiauriai nužudytų vien dėl to, kad buvo tutsiai, ir kurį lydėjo hutų, prieštaravusių tokiam naikinimui, žudynės, ir toliau daro ilgalaikį poveikį šaliai ir visam regionui;

D. kadangi 1994 m. Ruandoje vykdytas genocidas ir vykęs pilietinis karas ir toliau daro neigiamą poveikį regiono stabilumui;

E. kadangi žmogaus teisių gynėjas, Belgijos pilietis ir JAV rezidentas Paul Rusesabagina, aktyvus Prezidento Paulo Kagame ir valdančiosios Ruandos Patriotinio fronto partijos sudarytos vyriausybės kritikas, 2020 m. rugpjūčio 31 d. buvo suimtas Kigalyje iškėlus jam 13 kaltinimų, įskaitant terorizmo finansavimą, ginkluotą plėšimą, grobimą, padegimą, pasikėsinimą nužudyti, sužalojimą ir užpuolimą; kadangi keturi iš šių kaltinimų buvo panaikinti, o likę kaltinimai susiję su 2018 m. birželio mėn. įvykiais Nyruguru apygardoje ir 2018 m. gruodžio mėn. įvykiais Nyamagabe apygardoje;

F. kadangi per 1994 m. genocidą P. Rusesabagina buvo Kigalyje esančio viešbučio „Des Mille Collines“ valdytojas ir suteikė šiame viešbutyje pastogę ir apsaugą 1 268 tutsiams ir nuosaikiesiems hutams, bėgantiems nuo žudynių; kadangi P. Rusesabagina yra tarptautiniu mastu pripažintas žmogaus teisių aktyvistas, kurio istorija papasakota filme „Ruandos viešbutis“; kadangi už šias pagirtinas pastangas 2005 m. jis buvo apdovanotas Prezidento skiriamu Laisvės medaliu;

G. kadangi P. Rusesabagina 2006 m. įsteigė Ruandos demokratinę partiją (PDR-*Ihumure*) ir šiuo metu pirmininkauja Demokratinių pokyčių judėjimui – koalicijai, kuriai priklauso politinė partija PDR-*Ihumure*; kadangi Nacionalinis išlaisvinimo frontas, kuris yra partijos PDR-*Ihumure* ginkluotas sparnas, prisiėmė atsakomybę už 2018 m. įvykdytus ginkluotus išpuolius;

H. kadangi 2020 m. rugpjūčio 27 d. P. Rusesabagina buvo neaiškiomis aplinkybėmis prievarta perkeltas iš Dubajaus į Kigalį ir tik 2020 m. rugpjūčio 31 d. vėl paaiškėjo jo buvimo vieta, būtent, Ruandos tyrimų biuro būstinėje; kadangi Ruandos teismas pranešė, kad P. Rusesabagina buvo suimtas Kigalio tarptautiniame oro uoste, o tai prieštarauja ankstesnei policijos ataskaitai, kurioje teigiama, kad jis buvo suimtas vykdant tarptautinį bendradarbiavimą; kadangi Jungtinių Arabų Emyratų valdžios institucijos neigia bet kokį dalyvavimą jį perkeliant ir vėliau areštuojant; kadangi teisėtas įtariamojo sulaikymas ir perkėlimas iš vienos šalies į kitą, kad jam būtų surengtas baudžiamasis procesas, turėtų būti vykdomas taikant ekstradicijos procedūrą, kurią prižiūrėtų nepriklausomas teismas;

I. kadangi P. Rusesabaginai buvo neleista kreiptis į pasirinktą advokatą; kadangi tarptautiniams advokatams, kuriems jis yra patikėjęs savo gynybą, vis dar nesuteikiami būtini įgaliojimai jam atstovauti;

J. kadangi 2020 m. gruodžio 23 d. Mageragere kalėjimo direktorius konfiskavo P. Rusesabaginos kaltinamąjį aktą, bylos medžiagą ir kitus dokumentus, būtinus jo gynybai parengti; kadangi 2021 m. vasario 8 d. kalėjimo direktorius buvo suimtas; kadangi P. Rusesabaginos ir 19 kitų asmenų, kaltinamų ryšiais su teroristinėmis organizacijomis, teismo procesas atidėtas iki 2021 m. vasario 17 d.; kadangi oficiali šio atidėjimo priežastis yra ta, kad dėl su COVID-19 susijusių apribojimų Ruandos vyriausybė negalėjo susitikti su savo teisininkais;

K. kadangi P. Rusesabaginos šeima yra nepaprastai susirūpinusi dėl jo sveikatos būklės, nes jis yra sirgęs vėžiu ir kenčia nuo širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų, dėl kurių jam būtina vartoti receptinius vaistus; kadangi pranešama, kad jo šeimos per diplomatinį Belgijos ambasados Ruandoje paštą siųsti vaistai taip ir nebuvo perduoti P. Rusesabaginai; kadangi jis gauna Ruandos gydytojo išrašytus vaistus nežinodamas, kokių veiksmingųjų medžiagų yra jų sudėtyje;

([1]) Organizacijos „Freedom House“ ataskaita „Laisvė pasaulyje 2020“.

1. smerkia priverstinį P. Rusesabaginos dingimą, neteisėtą perdavimą ir sulaikymą be teisės susisiekti;

2. pabrėžia, kad priverstinis P. Rusesabaginos dingimas 2020 m. rugpjūčio 27–31 d. pažeidžia Ruandos įsipareigojimus pagal Tarptautinį politinių ir pilietinių teisių paktą (6 ir 9 straipsnius), Konvenciją prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą (2 ir 16 straipsnius) ir Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją (9 straipsnį);

3. primena, jog bet kurio įtariamojo ekstradicija į kitą šalį turėtų būti vykdoma tik atliekant nepriklausomai prižiūrimą ekstradicijos procedūrą, kad būtų užtikrintas ekstradicijos prašymo teisėtumas ir įsitikinta, kad prašymą pateikusioje šalyje būtų visiškai užtikrintos įtariamojo teisės į teisingą bylos nagrinėjimą;

4. smerkia Ruandos valdžios institucijų taikomus pagrindinių teisių ir laisvių apribojimus ir savavališką kardomojo kalinimo naudojimą siekiant numalšinti nepritarimą, nesuteikiant P. Rusesabaginai minimalių garantijų dėl teisingo bylos nagrinėjimo ir neleidžiant jam reguliariai palaikyti ryšį su savo šeima;

5. ragina Ruandos valdžios institucijas pateikti išsamią ir pagrįstą ataskaitą apie tai, kaip P. Rusesabagina buvo sulaikytas ir perkeltas į Kigalį; ragina atlikti tarptautinį, nepriklausomą, skaidrų ir patikimą tyrimą dėl P. Rusesabaginos perkėlimo ir sulaikymo;

6. reiškia didelį susirūpinimą dėl P. Rusesabaginos teisių pažeidimo; primygtinai ragina Ruandos valdžios institucijas leisti, kad P. Rusesabaginos byla būtų teisingai ir viešai išnagrinėta kompetentingame, nepriklausomame ir nešališkame teisme, taikančiame tarptautinius žmogaus teisių standartus; primena Ruandos vyriausybei jos įsipareigojimus užtikrinti pagrindines teises, įskaitant teisę kreiptis į teismą ir teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, kurios numatytos Afrikos chartijoje ir kitose tarptautinėse ir regioninėse žmogaus teisių priemonėse, įskaitant Kotonu susitarimą ir ypač jo 8 ir 96 straipsnius; ragina Ruandos teismus užtikrinti neatidėliotiną ir teisingą P. Rusesabaginos apeliacinio skundo nagrinėjimą, kuris atitiktų Ruandos ir tarptautinės teisės standartus;

7. ragina, kad P. Rusesabaginai būtų leista konfidencialiai konsultuotis su jo pasirinktu advokatu ir palaikyti reguliarius ir saugius ryšius su savo šeima; primena Ruandos valdžios institucijoms, kad P. Rusesabagina turi teisę susipažinti su visais kaltinimais, visa bylos medžiaga ir visais kitais dokumentais, kad galėtų užginčyti sulaikymo teisėtumą; primena nekaltumo prezumpcijos teisinį principą;

8. reiškia didelį susirūpinimą dėl P. Rusesabaginos sveikatos būklės, visų pirma dėl to, kad rizika užsikrėsti COVID-19 gali kelti didelį pavojų jo gyvybei; ragina Ruandos vyriausybę bet kokiu atveju užtikrinti P. Rusesabaginos fizinę neliečiamybę ir psichologinę gerovę bei leisti jam vartoti savo įprastus vaistus; ragina Ruandos vyriausybę leisti, kad jo medicininę padėtį stebėtų Belgijoje esantis gydytojas, kaip 2021 m. vasario 4 d. prašė Belgijos užsienio reikalų ministras; be to, ragina Ruandos vyriausybę užtikrinti, kad visiems kaliniams būtų teikiamos tinkamos sveikatos priežiūros paslaugos;

9. smerkia politiškai motyvuotus teismo procesus, politinių oponentų persekiojimą ir iš anksto nulemiamą teismo procesų rezultatą; primygtinai ragina Ruandos valdžios institucijas užtikrinti administracinių, teisėkūros ir teisminių galių atskyrimą, ypač teisminių institucijų nepriklausomumą; ragina Ruandą atverti savo politinę sferą ir pagerinti žmogaus teisių padėtį; tikisi, kad Ruanda įgyvendins Žmogaus teisių tarybos Ženevoje 2021 m. sausio 25 d. paskelbto šalies visuotinio periodinio vertinimo rekomendacijas;

10. ragina Ruandos vyriausybę gerbti ir visapusiškai remti teisę protestuoti, taip pat saviraiškos laisvę ir teisę rinktis į susirinkimus, ir nesistengti riboti šių teisių;

11. ragina Ruandos vyriausybę ratifikuoti Tarptautinę konvenciją dėl visų asmenų apsaugos nuo priverstinio dingimo ir Romos statutą, kad ji taptų Tarptautinio baudžiamojo teismo šalimi nare; primygtinai ragina Ruandą leisti JT kankinimo ir kitokio žiauraus, nežmoniško ar žeminančio elgesio ar baudimo prevencijos pakomitečiui atnaujinti savo apsilankymus šalyje; ragina Ruandos valdžios institucijas skubiai atlikti savo deklaracijos, pagal kurį asmenims ir NVO leidžiama teikti skundus Afrikos žmogaus ir tautų teisių teismui, peržiūrą, ją atnaujinti ir vėl priimti;

12. ragina Europos Sąjungą nedelsiant imtis veiksmų siekiant užtikrinti, kad būtų ištirtas P. Rusesabaginos sulaikymo ir teismo proceso teisėtumas ir kad visais šio proceso etapais būtų paisoma jo, kaip ES piliečio, teisių; ragina ES delegaciją Ruandoje ir valstybių narių diplomatines atstovybes, ypač Belgijos ambasadą Ruandoje, stebėti P. Rusesabaginos teismo procesą, aplankyti P. Rusesabaginą kalėjime ir iškelti su jo byla susijusį klausimą keičiantis nuomonėmis su Ruandos valdžios institucijomis;

**2021 m. vasario 11 d., ketvirtadienis**

13. ragina Europos išorės veiksmų tarnybą, Komisiją ir ES specialųjį įgaliotinį žmogaus teisių klausimais aukščiausiu lygiu stiprinti dialogą žmogaus teisių klausimais su Ruanda, siekiant užtikrinti, kad ši šalis laikytųsi savo dvišalių ir tarptautinių įsipareigojimų; pabrėžia, kad vykdant tarptautinį vystomąjį darbą Ruandoje, kur kas didesnį prioritetą reikėtų teikti žmogaus teisėms, teisinės valstybės principams ir skaidriam bei lanksčiam valdymui;

14. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, ES valstybėms narėms, ES specialiajam įgaliotiniui žmogaus teisių klausimais, JT vyriausiajam žmogaus teisių komisarui, JT generaliniam sekretoriui, Afrikos Sąjungos institucijoms, Rytų Afrikos bendrijai, AKR ir ES jungtinei parlamentinei asamblėjai, Panafrikos Parlamentui, Paulo Rusesabaginos gynėjams ir Ruandos Prezidentui bei Parlamentui.